

Goudvink in De Oase, 27 maart 2021 (Paul van Pelt)

BMP-inventarisatie van De Oase

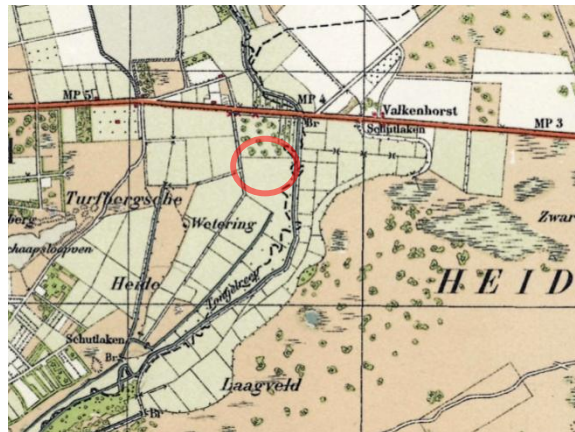
Wim Deebe & Paul van Pelt

Toen begin dit jaar binnen de Vogelwerkgroep gevraagd werd wie er interesse heeft om “het vak” van broedvogelinventarisatie te leren, meldden zich maar liefst 11 leden zich aan. Hartstikke mooi natuurlijk dat er zoveel enthousiasme was, maar het leverde ook direct een logistiek probleem op: hoe zouden we zoveel mensen bij meerdere bezoeken mee kunnen nemen in het veld? Dat er vanuit de Bosgroep een vraag lag voor inventarisatie van de Oase bij Valkenswaard was een mooie samenloop van omstandigheden. De Oase is relatief klein en overzichtelijk en door het besluit om het gebied dit jaar ook te inventariseren op broedvogels, konden er 9 extra ochtendbezoeken gepland worden waarbij een meer ervaren inventariseerder iemand mee kon nemen. Het bleek ook nog eens een heel leuk en gevarieerd gebied te zijn om te inventariseren! Maar hoe is dat zo gekomen?

De ontwikkeling van de Oase

Door terug te kijken in de tijd is het leuk hoe om te zien hoe een mooi gevarieerd natuurgebied is ontstaan.

In 1929 kwam het eerste voorstel van de toenmalige burgemeester Kuijper om geld te reserveren voor de aanleg van een gemeentelijk zwembad. Het oorspronkelijke plan was om dit bad aan te leggen nabij de Venbergse molen. Uiteindelijk zagen ze van dit plan af vanwege het grote aantal ratten in de Dommel. Een geschikter terrein werd gevonden aan de Leenderweg, nabij de Tongelreep.

De Oase en omgeving in de jaren 1930 met in de cirkel de geplande locatie van het zwembad.

In 1934 werd de Oase aangelegd in het kader van de werkverschaffing. Er kwamen kleedhokjes, een garderobe, toiletten en een heuse consumptietent bij het zwembad. Vijf jaar later bestond het inmiddels uit twee

naast elkaar gelegen zwembaden die werden gescheiden door een dijkwand. De jongens en meisjes moesten vanzelfsprekend van elkaar gescheiden worden, met surveillanten die erop moesten toezien dat er niet over de afscheiding heen werd gegluurd. Vanaf eind jaren '30 kon men een zwemdiploma behalen in het buitenzwembad.

De Oase en omgeving in de jaren 1950. Het zwembad is te vinden bij de pijl.

Tijdens de oorlog werd door de bezetter geëist dat het zwembad de mogelijkheid zou bieden tot gemengd baden. De gemeente stelde daarop in 1943 het herenbad voor iedereen open van 14.00 tot 16.00 uur.

De Oase met omgeving in de jaren 1960. In de rode ovaal de uitbreiding uit 1963.

Zoals hierboven te zien is kreeg het zwembad in 1963 nog een uitbreiding, maar iets meer dan tien jaar later kwam er een einde aan het zwemmen in de openlucht toen door de inspectie werd bepaald dat het zwembad niet langer voldeed aan de veiligheidseisen. Ook liet de hygiëne veel te wensen over, waardoor er sprake was van een gevaar voor de volksgezondheid.

Het zwembad werd gesloopt en vanaf 1975 gingen de vrijgekomen waterbassins onderdeel uitmaken van het hengelvijver-complex de Weteringen. De Organisatie ter verbetering van de Binnenvisserij legde op de vloeuweide een viskwekerij aan.

In 2008 breidde gemeente Valkenswaard op een nat weiland de hengelvijvers uit met een natuurvisvijver. Door variatie aan te brengen in oevers en waterdiepte kreeg men een aantrekkelijk gebied voor allerlei dieren.

Tevens is er ten zuidwesten van de nieuwe visvijver achter een klein vijvertje een berg zand gedeponeerd met de hoop dat Oeverwaluwen daar gebruik van gaan maken. Op de oever van de nieuwe hengelvijver zijn ook leuke plantensoorten te vinden zoals Moeraskartelblad, Grote ratelaar en Echte koekoeksbloem.

De Oase met omgeving vanaf 2008. In de rode ovaal de natuurvisvijver en bij de pijl de Oeverwaluwwand.

De retentievijvers zijn in het verleden aangelegd als viskweekvijvers en om na hevige regenval het water op te vangen (bufferen) en vertraagd af te voeren zodat het watersysteem in de omgeving niet overbelast wordt.

In 2010 heeft het waterschap deze vijvers gekocht en ingericht als filter voor verbetering van de waterkwaliteit in de Tongelreep. Deze vijvers werden ook aangewezen om water vast te houden.

In 2018 was gebleken dat de vijvers geen effect hebben als waterberging bij hoogwater, maar wel als wateropvang gebruikt kunnen worden. In de afgelopen jaren zijn hier nog verschillende maatregelen genomen in het gebied.

Zo werden in 2020 de stuwen vervangen door kleinere exemplaren waarmee het waterpeil geregeld kan worden. Dit jaar werden sloten gedempt die ongewenst grondwater naar de retentievijvers brachten en werd bij de oeverwaluwwand een vogelakker gerealiseerd.

De sloten zijn gedempt (WD)

Het dempen van de sloten had direct effect op de omgeving, zoals hieronder te zien is: het wandelpad stond bijna geheel onder water.

Oeverwaluwand

Akker bij de Oeverwaluwand

foto's: Wim Deeben

Moeraskartelblad in overvloed

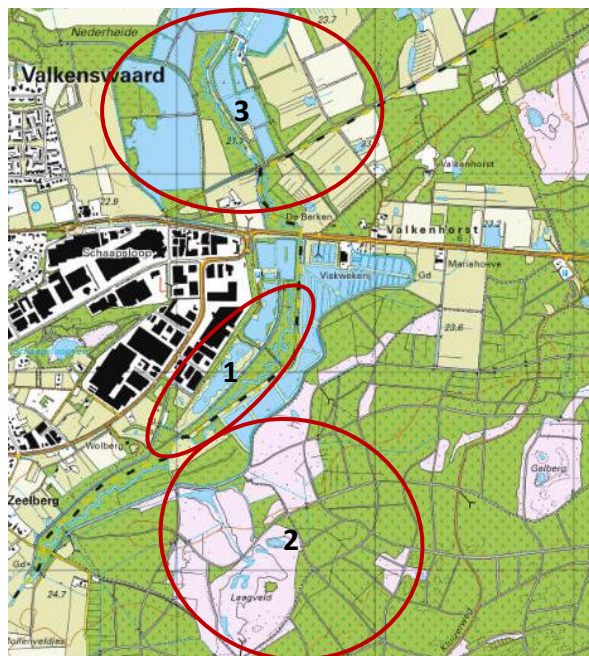
Grote ratelaar

Echte koekoeksbloem

Kijkend naar het landschap is er een bijzonder stukje natuur ontstaan, omringd door andere mooie natuurgebieden.

De Tongelreep (1 op de kaart) stroomt dwars door het gebied en voorziet bij hoog water het alluviaal bos van water waar o.a. de Els, Wilg en Inlandse vogelkers van profiteren. De oude populieren sterven af en breken bij elke storm, wat mogelijkheden geeft aan o.a. broedgelegenheid voor vogels. Aan de oost- en zuidkant grenst het gebied aan het Laagveld en het Leenderbos (2) wat een gevarieerd landschap geeft met o.a. natte en droge heide. Ten noorden van de Leenderweg (N396) ligt Valkenhorst (3),

een bos- en heidegebied met diverse vennen en de oude viskweekvijvers.

Vogels in het gebied

Dat het een bijzonder stukje natuur is, bleek ook uit de inventarisatie. Uiteraard zal hiervan op later tijdstip een uitgebreid rapport verschijnen met alle details, maar hieronder stippen we alvast aan welke soorten er te vinden zijn.

De Oase: plot van het geïnventariseerde gebied

De Oeverzwaluwwand lijkt nog weinig succesvol. Begin april werden er wel doortrekkers gezien in het gebied, maar deze vogels hebben zich er niet gevestigd. Op de grote visvijver konden territoria worden vastgesteld van verschillende eendensoorten, Grauwe Gans, Meerkoet en Waterhoen. De IJsvogel liet zich ook regelmatig zien en broedt vermoedelijk in het gebied, of in elk geval dichtbij.

Meerkoet bij de Oase, 23 april 2021 (TH)

Het riet rondom die vijver biedt vanaf medio mei huisvesting aan een mooi aantal Kleine Karekieten. Bij een bezoek in het vroege voorjaar werden in datzelfde riet nog doortrekkende Baardmannetjes gezien, wat altijd een leuke waarneming is in onze Baardmanarme Kempen.

Andere water- en rietvogels waargenomen in het gebied waren o.a. Dodaars, Blauwe Reiger, Grote Zilverreiger en Roerdomp, maar voor deze soorten werd in het gebied zelf geen territorium geregistreerd. Het hoempen van Roerdompen verder in het noorden is wel regelmatig te horen tijdens de bezoeken aan de Oase.

De bossen rondom de Tongelreep bieden ook de nodige vogelrijkdom. Zo nam Pieter Wouters bij een bezoek medio april in het zuidelijke deel van het gebied alle Nederlandse spechtensoorten waar (oké, m.u.v. de Draaihals).

De vijf spechtensoorten die in de Oase voorkomen (WD)

Iets verder naar het westen, net buiten de gebiedsgrenzen hangen wat nestkasten waar vanaf april de Bonte Vliegenvangers goed hoorbaar en zichtbaar zijn. De “nieuwelingen” die nog minder bekend waren met de zang van deze soort konden hier bij de inventarisaties even goed oefenen en het geluid in hun geheugen prenten.

Naast alle “reguliere” bossoorten biedt het gebied een leuk aantal Tuinfluiters en lieten ook Appelvink en Putter zich dit jaar zien. Verder wemelt het in het gebied van de Zwartkoppen, vonden we maar liefst 3 territoria Goudvinken en was er voor de vroege bezoekers soms nog een Bosuil te horen of een Houtsnip te zien.

Zwartkop in de Heuvelse Putten, 8 juni 2020 (WD)

In de reeks over zeldzame broedvogels in de Kempen was al te lezen dat de Wielewaal in de Kempen veel voorkomt in bossen langs de Tongelreep. Ook bij de Oase valt deze soort aan te treffen en hield zich dit jaar een paartje op in de bomen langs het pad direct ten oosten van de vijver.

Al met al biedt het dus ook aan vogels voldoende leuks om er eens een bezoek aan te wagen. Het kan mooi gecombineerd worden met een wandeling door het Laagveld en het Leenderbos. ■

Geraadpleegde websites:

- geschiedenisvalkenswaard.nl
- topotijdreis.nl/
- dommel.nl/

Tuinfluits in de Oase, 8 mei 2021 (WD)

